

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izheja vsako soboto.

Celeletna na-
ročnina 50 — D
mesečna 4 — „
Inozemstvo ce-
leletno 100 D.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 1 Din
Inserati
se računajo:
pol str. 350 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 25 p.**Kaj hočemo?** Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Zveza srednjeevropskih držav.

Velikonočna doba je bila letos doba važnih političnih potovanj. Generalni komisar za Avstrijo dr. Zimmermann je potoval v Prago, kjer je imel važne politične razgovore s češkoslovaškim ministrom vnanjih zadev dr. Benešem. Avstrijski kancler dr. Seipel je potoval najprej v Beograd, potem v Pešto in za Velikonoč v Rim. Ogrski minister grof Bethlen pa namerava v kratkem potovati v Prago.

Vsa ta politična potovanja imajo eno skupno podlago. Na zunan se ta podlaga imenuje: gospodarska obnova Srednje Evrope, zlasti onih držav, ki so nastale na ozemlju bivše monarhije, na znotraj pa pomeni ta obnova srednjeevropsko federacijo.

Takoj po vojni je bilo gospodarsko stanje srednjeevropskih držav silno žalostno. Produkcija je zastala, promet skoraj nemogoč — denar malo ali nič vreden. Hrepenenje raznih narodov, ki so živeli prej v monarhiji skupno gospodarsko življenje, po ustanovitvi lastnih držav je svetovna vojna sicer uresničila, toda ta idealna stran ni bila gospodarsko dovolj podprta in zato se je začelo širiti po celi Srednji Evropi splošno nezadovoljstvo zlasti vsled draginje.

Novo države so se v prvi dobi svojega obstoja zaprele pred svojimi sosedi takorekoč s kitajskim obzidjem. Nič ni smelo preko meje, ne ljudje, ne blago. Vsak je hotel biti popolnoma neodvisen. Željo po popolni, tudi po gospodarski neodvisnosti pa so ljudje drago plačali.

Blago, ki je prej romalo iz daljnjih krajev popolnoma brez ovir na drugi konec sveta, je moralo biti po novi ureditvi pregledano na brezštevilnih carinskih postajah po trikrat ali štirikrat. To je imelo za posledico silno izgubo časa in denarja. Promet je bil silno oviran. Vsaka pametna

trgovska kalkulacija pa je postala popolnoma nemogoča.

Tako je prišlo, da so ljudje v Avstriji stradali do smrti, dočim je par ur daleč od njih v Banatu korničar gnala kar na vagon. V Avstriji je ležalo industrijskega blaga na kupe, pri nas pa ljudje niso dobili niti ene motike.

Vsak pameten človek je moral uvideti, da je tak položaj trajno nevzdržljiv. Zato je bilo treba misliti na odpomoč.

Prvi korak za medsebojno zблиžanje novih držav na gospodarskem polju so napravili Čehi. Ti so začeli sklepati trgovske pogodbe na vse strani in dosegli so v tem oziru lepe uspehe.

Čehom je sledila Avstrija. Tudi ta dežela je do danes sklenila že lepo vrsto pogodb, tudi z nasledstvenimi državami, ki ji omogočajo danes že prav lepe trgovske uspehe.

Na isto pot je krenila tudi Jugoslavija in sledila bo tudi Madžarska in Bolgarija.

Drugi korak so olajšave pri carinjenju. Tudi v tem oziru so razna pogajanja že precej daleč napredovala in opravičeno je upanje, da se bodo dale tekom časa doseči med državami Sred. Evrope carinske in tarifne pogodbe, ki bodo vsem na veliko korist.

Od trgovskih, carinskih in tarifnih pogodb pa ni več daleč do političnih zvez. Kdor trguje, hoče in želi mir, v prvi vrsti s svojimi sosedi. — Najboljše jamstvo za mir pa so politične zveze, ki ne utrjujejo le gospodarskega blagostanja, ampak obenem jamčijo vsakemu zavezniku njegovo popolno svobodo.

Tako vidimo zopet neko počasno toda vztrajno zблиževanje srednjeevropskih narodov in držav, ki pa ne temelji na nobeni nadvladi, ampak na svobodnem sporazumu. Vsak del sam

zase je prost, sam si daje postave, kakršne si hoče, sosedom pa popušča od svojega le toliko, kolikor tudi sosedje popuščajo v skupnem interesu. To pa je podlaga zvezne države (federacije).

Danes ni nobenega dvoma več o

tem, da se nele cela srednja, ampak vsa Evropa sploh razvija v pravcu federaciji. To vidi ves svet in ves svet tudi na to dela, samo naši državniki v Beogradu tega ne vidijo ali pa nočejo videti. Ali hočejo čakati — da bo prepozno, kakor je čakala Avstrija?

Na pravi poti.

Bivša avstrijska država je bila skozi in skozi centralistična. Glavni namen nemškega centralizma je bil napraviti iz Avstrije „enotno“ državo, kjer bi vladali Nemci kot v vojašnici, kjer se vse enako premika na eno samo povelje.

Vso državno moč je imel v rokah vladar in njemu vdano visoko plemstvo, uradništvo in vojaštvo. — Parlament je bil nekaj postranskega, Če ni ubogal, so ga poslali domov in napravili nove volitve, ali pa so vladali absolutistično s pomočjo para-grafa 14.

Proti silni državni moči centralistične vlade se nekaj v Avstriji živeli narodi niso mogli niti ganiti. Če so hoteli živeti, so morali lepo in ponižno prositi za milost, nikdar pa niso smeli zahtevati svojih pravic. — Vsaka taka „zahteva“ je bila veleizdaja in centralistična nemška vlada je imela za „zahteve“ samo en odgovor, določen v kazenskem zakoniku. Ker so se pa ljudje teh določil bali, so raje „prosili za milost“ in tako je šlo leta in leta naprej čisto mirno in gladko, vsaj navidezno. Svet je pa mislil, da je Avstrija močna in silna država.

Pod navideznim mirom pa je tlelo in tlelo, dokler ni ob koncu svetovne vojne zaplamljelo. Takrat so ti tlačeni avstrijski narodi vrgli raz sebe težko centralistično breme, ker so bili siti prosjačenja za milosti in odločna zahteva po pravici je avstrijsko centralistično državo strla.

Tudi Slovenci nismo ostali v tem boju neudeleženi. Tudi pri nas je padla stara politika „milosti“ in na njeno mesto je stopila politika zahtev po naših pravicah. To je najvažnejši notranji pokret v slovenski politiki, ki je dobil baš pri zadnjih vo-

litvah svoj odločilen izraz. Naša zavest je zrastle, mi vemo danes, da smo tu, mi vemo, da imamo pravico in zmožnost za lastno življenje in zato za to pravico ne prosimo več, ampak jo zahtevamo tudi v centralistični Jugoslaviji.

Res živi med nami še mnogo ljudi, ki se ne morejo otresti svojih starih političnih navad in bi še vedno radi „prosili“. V tem oziru prednjačijo zlasti slovenski centralisti. — Mogoče ne iz hudobnega namena, ampak brčkone zato, ker — drugače ne znajo.

Slovensko ljudstvo pa take ljudi odklanja in jih mora odklanjati. Mi smo dorastli in ne moremo več nazaj v svoja otroška politična leta. — Mi ne moremo več pristati na to, da bi nas kot odrasle in zrele ljudi kdo redil in nam očital vsak kos kruha, ampak mi se zavedamo, da smo dovolj močni služiti si svoj kruh sami in za sebe ne pa za druge. V tej zavesti stopamo danes in trdi žvljenski boj za svoj obstoj.

Boj, ki smo ga začeli, bo dolg in hud. V tem boju pa ne smemo omagati in se ne smemo dati zapeljati vabljivim besedam centralistične gospode, ki nam obeta skromne drobtine z vladne mize, samo da bi nas premamili. Mi moramo vztrajati v svojem boju do konca in moramo biti pripravljeni seveda tudi na žrtve. Toda kaj je boljše: Ali enkrat žrtve in potem gospodstvo ali nikdar žrtve in večno hlapčevanje?

Odločitev za pametne ljudi ni težka!

Naročajte in širite „AVTONOMISTA“!

LISTEK.

SODBA.

Poljsko napisal VI. St. Reymont.
Poslovenil J. Glonar.

(Nadaljevanje.)

Ali takoj si je opomogel in šel smelo skozi pregrado; že so šli proti kapu, kar so začeli na dvorišču psi tako žalostno cviliti, da so se nehote ustavili.

— Naši imajo opravka z njimi. Pojdimo! In če se bodo branili, pa s palicami po teh konjedercih, brez usmiljenja! — je zašepetal Jernej, potegnil mlinarja za seboj, se prekrižal in vstopil naglo v vežo, moške pa ramo ob rami tesno za njimi.

Vstopili so v izbo burno, krepko in mračno.

Nastal je ropot, Gajdi sta za zadrženo odprtimi usti poskočila od miz, a stari se je v trenutku spame-toval, sedel na klopico, potegnil sina in zaklical posmešljivo prijazno:

— Pozdravljeni! Ho! ho! Kaki gostje! Celo mlinar in Jernej! Cela kompanija!

— Sedite, gospodar! — je dostavil mladi Gajda, se ozrl s pre-

strašenimi očmi po kmetih in v zadregi segel z žlico v skledo.

A nihče ni prisedel k mizi niti dal roke v pozdrav, stali so kakor stebri, ne da bi se ganili, le Jernej je stopil naprej in rekel hladno:

— Pustite jed, ker imamo nujnejše opravke.

— Opravke? Nam se z jedjo bolj mudi — je zamrmral samozavestno stari Gajda.

— Če ti pravim, pusti, potem pusti! — je zagrmel Jernej.

— Ha... kakor kak glavar... ukazuje v tuji koči...

— A jaz ti ukazujem in ubogati moraš, konjederec!

Gajdi sta skočila na noge, strah ju je preletel, obledela sta, glave so se jima tresle, a pokazala sta ostre zobe, kakor volka, pripravljena na vse.

— Kaj bi radi? — je vprašal mladi s pridruženim sikajočim glasom.

— Vajino sodbo, razbojnika, in kazen — je zakričal strašno Jernej. Te besede so se zvalile nanje kakor strop, tako da sta se brez moči sklonila.

Nastala je smrtna tišina, da si ni nihče upal dihati, le dete je dalje stokalo, naekrat pa sta planila proti vratom, v rokah mlajšega Gaj-

de je zablislil nož, stari je segel po sekuro, a predno sta mogla udariti, so se moške vrgli nanje kakor burja, zaropotale so palice, množica rok jih je prijela za glavo, ovratnike, rokave, vratove in pometla z njima kakor s kakšno sušmadjo.

Vihar je nastal v izbi, krik in ropot, miza, stoli, klopi, posoda, vse je poletelo na razne strani, ženske so se začele jokati, zvil se je živ klopčič, ki se je s preklinjanjem, sopihanjem in rotenjem zavalil na tla, se parkrat zakotalil in obrnil, udaril dva, trikrat v steno in se potem razpletel.

Gajdi sta ležala zvezana na tleh, kakor dva ovna, tulila na vso moč, se zvijala in strašno preklinjala.

— Pred cerkev z njima, da ju obsodimo — je zapovedal Jernej.

Potegnili so jih iz kože in jih vlekli naravnost čez trg ter prigajali s palicami, ker sta se upirala in kričala na vsa pljuča. Z njimi so tekle ženske, tarnale in jokaje prosile usmiljenja, oni pa so jih z nogami odganjali kakor pse.

— Naj zazvonijo, da se bo zbrala cela vas! je zakričal mlinar.

Zvon je začel otožno biti, kakor ob kakem požaru in je zvonil neprenehoma, mračno in strašno; stolpa so zletele vrane in z vrešča-

njem letele nad cerkvijo, od vasi pa je s krikom hitela gruča žensk.

— Ljudje, usmilite se! Na pomoč! Za Boga! — sta kričala Gajdi in se obupno vila, ali nihče jima ni odgovoril, cela truma je šla tiho. Tako so v tišini prišli na pokopališče in vrgli zvezana pred cerkveni prag.

— Kaj sva zakrivila? Za kaj? Na pomoč! — sta iznova zakričala in skušala vstati, a nekdo ju je sunil z nogo, da sta se zvalila nazaj kakor kladi; pri tem pa sta preklinjala in grozila celi vasi s strašnim maščevanjem.

Jernej pa se je postavil na cerkveni prag, uprl hrbet ob cerkvena vrata in glasno zaklical:

— Bratje po rodu! Poljaki!

Na to je umolknilo vreščanje žensk, ljudstvo se je stisnilo okoli njega, sklonilo glave, ker je padal gost dež, in pazljivo poslušalo.

— To vam pravim, bratje: kakor gre v spomladi gospodar z ostro brano na jesensko praho, da jo očisti plevela, predno poseje plodno seme, tako je tudi sedaj prišel na svet čas, da se iztrebi vsak plevel... Po drugih občinah in farah so že začeli: V Olši so že izgnali pisarja, v Voli so ubili razbojnika, v Grabici so jih odpodili. In to delajo tam sami, ker

Gospodka politika brez naroda in proti narodu.

(Govor Štefana Radiča na usodni seji „Narodnega Veča“ v Zagrebu, dne 24. novembra 1918. leta.)

(Nadaljevanje in konec.)

No, jaz jaz vam čisto jasno rečem, da to ni istina, in kar je še več vredno: še pred štirimi dnevi ste mi sami rekli, da to ni istina! Pred štirimi dnevi je izjavil g. dr. Remec na seji tega odbora, da se on povsem zлага z Radičem...

(Zaplenjeni dve vrsti in pol.)

Ko se je na to zadržal g. Svetozar Pribičević z besedami: „Pa tu je što i gosp. dr. Kramer, a on in njegova stranka niso“... (zaplenjeno), popravil ga je dr. Remec...

(Zaplenjenih 8 vrst.)

Kaj naj rečem vam, gospodje Dalmatinci! Skupna politična zgodovina Dalmatincev skozi pet stoletij — od 7. do 12. veka — je čisto hrvaška — ker je bila Dalmacija tedaj par mest in otokov, kakor vsi veste — a vsa današnja Dalmacija in še dlje vse sem do Kolpe, je prava pravcata Hrvaška. No vi boste rekli: Pusti to staro zgodovino! Toda glej: V zadnjih petdesetih letih dalmatinski Hrvat politično ni drugega mislil, kot le na zedinjenje z bansko Hrvaško v eno edinstveno državo in domovino Hrvaško.

(Zaplenjenih 7 vrst.)

In še ste tako neustavni, da ne nameravate za to stvar vprašati naroda, temveč hočete svoj novi program narodu v Dalmaciji enostavno naprtiti in vsiliti!

In vi, gospoda Srbi-Vojvodinci, tudi vi ste popolnoma pozabili na program in krik neumnega svojega prvaka Svetozara Miletića, trojedinico našega zaupanja; tudi vi sedaj od te trojedinice delate le dvojedinico, pa hočete napraviti — nobene!

Isto vi, gospoda iz Bosne! Eden vaših prvakov, dr. Alaupović, govori: Vi Hrvati, kakor bi želel s tem reči — da on ni več Hrvat. Vsi vi mečete pod noge vse svoje obljube, vse svoje javne prisege narodu, vse kar ste govorili in pisali in hočete sedaj storiti nekaj, o čemer niste z narodom pregovorili niti besede, a kaj še, da bi narod o tem glasoval.

Vem, kaj mi boste vsi na to odgovorili: Prišla je velika doba, napočil je čas, ko moremo oživotvoriti ono, o čemer smo sanjali stoletja, a o čemer pod tujo oblastjo — vi se raje izražate: v tujem robstvu — nismo smeli niti sanjati.

Dobro. Pa kaj je to, o čemer se ni smelo niti sanjati? Pri Srbih je to — ako je res kar govorite vi Srbi, jaz slišim pa da ni — da bode Srbija povečana, proslavljena, da se kralj Peter krona za carja in obnovi Du-

šanovo carstvo. Druge misli srbski narod — po vaši sodbi — nima.

Jaz slišim, da je i v Srbiji že sedaj večina republikanska; toda tu sedaj ni bratov iz Srbije, a vi Srbi iz Hrvatske, Otrske in Bosne ste zgolj Dušanovci, vi ste za veliko državo, za močno in slavno carstvo, za kosovsko „zaobljubljeno misel“, za osvelo na vse strani, za devet Jugovičev, za kraljeviča Marka itd. Mi Hrvati nismo za to! Naš hrvatski seljak — a to je devet desetih hrvatskega naroda — je postal v vojni popoln človek...

(Zaplenjenih 5 in pol vrst.)

...in na pravičnem človečanskem (socialnem) temelju. In vi, kupček gospode, vi se temu protivite! In ker se tako protivite tej pravični človečanski želji, volji in potrebi vsega našega naroda, — posebno pa naroda hrvatskega, v katerega imenu sedaj govorim, — vi niti trenutek ne mislite na to, kako strahovito krivico delate in kako veliko — oprostite! — glupost.

Krivica je strahovita, ker ne cenite potokov mučeniške krvi ne Srbov ne Hrvatov ne Slovencev, ker pravite, da je bila ta kri prelita za kralja Petra in za novo veliko kraljestvo. Za vas nimajo vrednosti vse solze, molitve, zdihljaji vseh naših mater, žena, sester in hčerk. Vi govorite, da naj bodo te solze dragulji na kroni kralja Petra in sijajni znaki neke kraljevske slave in veličine. Vi nimate pojma, da ves naš narod, posebno pa hrvatski narod, želi, hoče, tirja in zahteva, da mu njegova prelita kri prinese takšno pravo in popolno (zaplenjeno) svobodo, kakršno je videl in okusil mnogi naš človek v Ameriki, a one neštivilne nedolžne solze, da mu prineso takšno pravico, za kakršno se bore in kakršno bodo dosegli njegovi kmečki bratje v Rusiji.

In ker ste tako do skrajnosti nepravični, tedaj, naravno, ne morete biti ni modri.

Eto, tu je bil prebran brzogovorni srbskih ministrov, ki so že v Belgradu. Ti ministri povsem pametno pravijo, da so voljni se sestati in porazgovoriti z odposlanci „Narodnega Veča“ in da ono, o čemer bi se zedinili, Srbi predlože v odobrenje svoji srbski skupščini, naši odposlanci pa celemu „Narodnemu Veču“, a kar se posebej še Hrvatske tiče, tudi hrvatskemu državnemu saboru.

Vam ta predlog ne zadošča. Vam se mudi, da svojo oblast čimprej vrinete vsemu narodu, zlasti pa Hrvat-

ski. Vi se niti malo ne zavedate, da je nespametno, da je nerazumljivo, da je naravnost neumno, delati kaj brez naroda, a kaj še — proti narodu. Vi se niste ničesar naučili niti od padca Tise in Viljema. Vi ste s takozvano revolucijo postali NV (Narodno Veče), in očitno mislite, da je to sedaj novo „Njegovo Veličanstvo“. Jaz pa vam zopet rečem, kar ste od mene že tolikokrat čuli, da sedaj razen naroda in brez naroda ni nobene oblasti. Vem, vi mislite, da ste vi ne samo v narodu, temveč da ga tudi zastopate. Dokazal sem vam, da to niste. Cel hrvatski narod je za svobodo in za človečansko pravico.

(Zaplenjeni 2 vrsti in pol.)

Vi torej niste več niti v narodu, a kaj še, da bi smeli govoriti v njegovem imenu. In zato iz te vaše osnove ne more biti nič... Vi boste odšli v Belgrad...

(Zaplenjena 1 vrsta in pol.)

...nevrednih in nepravičnih zakonov, s pomočjo starih, pokornih in pokvarjenih uradnikov. Morda boste vladali brez vsakih zakonov, s samo silo in svojo samovoljo. Narod bo po vsem tem videl, da vi niste njegovi in zato ne bo za vas...

(Zaplenjenih 6 vrst in pol.)

Ali tudi za slučaj, da ga osnutete, to je, da za to stvar pridobite antanto in da bo antanta dovolj nespametna, da vam pomaga, vi niti v tem slučaju ne boste imeli naroda za seboj. Ko pride do prvih volitev, kakršnekoli že bodo, za konstituanto ali za navadni zbor, narod ne bo več volil takšne gospode, ki je pogazila vse svoje obljube in vse svoje programe.

(Zaplenjeni 2 vrstici in pol.)

Ljudstvo bo volilo samo seljake od pluga in motike, a od gospode samo takšne ljudi, ki so tudi sedaj v največji težkoči pristali na njegovo mišljenje.

(Zaplenjeno.)

in v socialno (človečansko) pravico. In jaz, ki ga vi mečete in izključujete iz svoje srede, ki segate tudi po njegovi glavi, jaz bom, ako Bog da, kakor riba v vodi ne samo med hrvatskimi kmeti, temveč tudi med vaščani slovenskimi in srbskimi Gospoda!

Zaključiti hočem s tem, o čemer vi največ govorite in pišete, a na kar najmanj mislite, do česar vam je najmanj: zaključiti hočem z narodnim edinstvom! Dosti vas je, ki dobro veste, da sem javno in odkrito, odločno in neustrašeno branil naše narodno edinstvo — edinstvo vseh južnih Slovanov, zlasti pa Hrvatov in Srbov — in to tedaj, pred 20 in več leti, ko je človek za to nosil glavo v torbi in ko je za to z lahkoto prišel na ono stran ključavnice. Dosti je vas, ki veste zlasti, da sem jaz v septembru leta 1902. stavil na kocko življenje svoje, svoje žene in dece, ker sem javno z besedo in dejanjem vstal

proti uničevanju srbske imovine v Zagrebu, ki je bil ves ogorčen in besen zaradi nepojmljive razžalitve s srbske strani, nepremišljeno napisane v belgrajškem „Književnem Glasniku“, a neumno ponovljene v zagrebškem „Srbobranu“, da mora naša borba iti do konca, to je do uničenja enega ali drugega. Jaz sem od tedaj svoje mišljenje o narodnem edinstvu še bolj razširil in poglobil: Razširil sem ga na vse Slovane in poglobil tako, da vam sedaj po tej strahoviti vojski rečem, da ne bo prekasno: Gospoda! Ne ostanite le pri praznih besedah o narodnem edinstvu! Ne govorite in ne pišite, da je naš skupni jezik dovolj močna in zadostna vez za naš narod. Pojmite že enkrat, da je narodnost nekaj globočjega, kako pa sama narodna govorica.

Pojmite že enkrat, da je narodnost vredna, osobito po tej vojni, v kateri so sodelovali milijoni kmetov in delavcev in meščanstva ali na bojni fronti ali pa doma na delovni fronti, da je odslej narodnost vredna le toliko, kolikor se s pomočjo narodnosti ljudi višje dvigne in lepše složi. Dajte že enkrat umeti, da je za vedno odstranjena stara gospodarska oblast militarizma, kapitalizma, birokratizma in klerikalizma. Posebno o militarizmu in birokratizmu — uradniški sili in samovolji — noče naš narod niti čuti. Ves naš narod, posebno naš hrvaški narod, hoče, želi, tirja in zahteva, da novo svobodo in novo pravico občuti vsak na sebi, v svojem domu, v svoji vasi, v svoji občini, v svojem kraju. Da bo to postala istina, morate najprej in takoj zavreči stare sile in vse stare nevredne zakone in uredbe; drugič, svojemu narodu morate dati priliko, da se sam upravlja in vlada. Ako mu vi te prilike ne daste in mu te pravice ne pripoznate, si bo dal narod to priliko in pravico sam brez vas in proti vam.

Gospoda!

Še ni prekasno! Ne strmite kakor goske v meglo!

(Zaplenjene 4 vrstice.)

Ne postopajte tako, da se bo moral danes ali jutri reči, da ste i vi Slovenci, i vi Srbi-Vojvodinci, i vi naši Hrvati-Dalmatinci in Bosanci, a nada vseh, vi naši domači hrvaški Srbi, da ste se vsi vi zbrali danes samo zato...

(Zaplenjeno dve vrsti in pol.)

Dajte uvidite vsaj to, da je tako važna in usodopolna ta reč, da je potreba sklicati celo „Narodno Veče“ in naravno tudi hrvaški sabor. Kajti po Vašem današnjem predlogu hočete skleniti, da v imenu osrednjega odbora odide takoj 28 članov v Belgrad, toda ker cel osrednji odbor nima več članov, je očitno, da bo vsakdo rekel, odobr je poslal samega sebe, sam sebe je pooblastil...

(Zaplenjene 4 vrste.)

je že tako na svetu vse slabo urejeno, da ti kmet, le delaj, kosti glodaj, dačo plačuj, dajaj rekrute, a če se ti krivica godi, ti ne preostane nič drugega ko sam Bog ali pa prazno tarnanje.

— O res je, res! — so pritrjevali in vzdihovali.

— Povem vam, da je že prišel čas, da ni treba ljudstvu več gledati na nikogar drugega, ko na samo sebe. Samo mora pomagati, samo se braniti pred krivico in samo si dajati pravico. Dolga leta smo čakali in marsikaj hudega pretrpeli in nihče nas ni rešil, nihče nam ni pomagal! Kako neki? Saj sodnija ni za pravične, uradi niso za kmete; za one, ki trpijo krivico, ni nobenega varstva. To ve vsak, kdor ima pamet. Ker ni druge pomoči, nam ostane samo še, da storimo tako, kakor so storili po drugih vaseh.

— Ubijmo mrhovine! Pobijmo jih! Raztrgajmo jih s konji! — so začeli brezumno kričati in so se vrgli s palicami na Gajdi.

— Tiho! Stojte, pasje duše! — je zaklical Jernej in jih prikril z lastnim telesom. — Počakajte! Vem, da so to ubijalci, lopovi in izdajice, ki jih moramo kaznovati, a prej naj vsak, ki ima kaj z njimi, javno nastopi in jim to pove v oči.

Tukaj hočemo namreč soditi in ne ubijati. Nismo jih vzeli s seboj, da se nad njimi maščujemo, ampak da jih po pravici sodimo in kaznujemo.

Ljudstvo se je stisnilo, ker ni hotel nikdo biti prvi, je nastal trušč, vsi so začeli naenkrat govoriti in naštevati krivice, ki so se jim zgodile in se valiti grozeče proti zvezanim; mlinar je med tem stopil naprej, vzdignil roke in rekel svečano:

— Pričam pred Bogom in ljudmi, da so mi ukrali konje in 400 rubljev. Zalotil sem jih... Z nožem so me prisilili, da sem jim prisegel, da jih ne bom nikdar izdal! Zagrozili so se mi z maščevanjem. To so najhujši razbojniki!

— In jaz pričam, da sta mi ukradla kravo, — je rekel drugi za njim.

— Meni pa sta vzela prasico.

— Meni pa kobilo z žrebetom, — so se začeli oglašati drugi.

Ljudstvo je poslušalo. Tišina je bila grozna.

Naenkrat je prenehalo snežiti, zato pa se je vzdignil veter, ki se je uprl v cerkev in majal z drevjem, da je stokalo in škripalo; po nebu so hiteli oblaki.

Neprenehoma so se slišale hude obtožbe in med ljudstvom se je za-

čulo sovražno mrmranje in potrkanje s palicami, ker sta Gajdi kričala:

— Ni res. Iz zlobnosti priča tako. To so vzeli voliški roparji. Ne verujte!

A prič je bilo čim dalje več in čule so se čim dalje hujše in grozovitnejše stvari.

Na zadnje so jim očitali, da so ubili žide, izdali gospodične, ovadili župnika, da niso hodili v cerkev, kar je kdo vedel, je v naglici povedal in vrgel na njune stokajoče glave, skratka, nastal je strašen vrišč, ker je hotel drug drugega prekričati, ker je obetal vsak maščevanje in krel, ker se je vsak grozil in jih hotel pobiti, tako da je Jernej ki jih ni mogel več udržati, razjarjen zakričal:

— Zaprite vendar gobee, da povem svoje.

Vse je hitro utihnilo, samo ženske so še jezljivo šebetale naprej.

— Ali priznata? — je vprašal in se sklonil nad njima.

— Ne! Midva nisva nič kriva. Iz zlobnosti govorijo neresnico. Pri-seževa! — sta zavpila obupana.

— Priznajta, potem vaju čaka manjša kazen — ju je prijazno nagovarjal.

— Ubijmo pasje brate! Potolči-

mo jih s palicami. Razbojniki so, zlodeji, izdajice, ovaduhi. Smrt konjedercema! — so zavreščali naenkrat vsi in vzdignili palice in pesti, tako da sta oba Gajdi zatulila od samega strahu, da sta se začela pometavati, prijemati z zobmi za črevlje, poljubovati noge in prositi z blaznim glasom usmiljenja.

Zakrival jih je še mlinar Jernej in nekaj mirnejših, ki so ustavljali razjarjene, ki so se valili naprej kakor burja, kričali in mahali s koli in drogi, najhujše pa so priskakovali ženske s svojimi nohti.

Bilo je že hudo in strašen trušč je bil pod cerkvijo, krik je bil stekel in strašen, grozen, kakor zvon, ki se je neprenehoma glasil.

— Duhovnika morajo imeti pred smrtjo. Po duhovnika! — je naenkrat zaklical mlinar.

Pomirili so se. Nekdo je pobitel po župnika.

— Ali pa počakajmo s kaznijo do jutri — je predlagal mlinar.

Nato pa so zakričali in treskali z drogi.

— Pokončajmo jih! Čemu treba razbojnikom duhovnika? Naj se iztegnejo kakor psi. Ne čakajmo! Lahko nam uidejo in potem pridejo s pomagači. Pobijmo jih!

(Dalje sledi.)

Gospoda!

Ves svet pozna in priznava pravico narodne samoodločbe. Mi imamo samo temu pravu zahvaliti svoje osvoboditve. To pravo samoodločbe pripada v mednarodnem smislu celemu našemu narodu pri odrejanju naših državnih meja napram tujim narodom, toda to pravo pripada našemu narodu, naročito nam Hrvatoma na Hrvaškem, tudi glede osnivanja skupne države.

Mi smo trije bratje, Hrvat, Slovenec, Srb, a nismo eden. Vsakega brata je treba vprašati. Srba iz Srbije tu ni nobenega, a kako smo na Hrvati iz

Hrvaške tukaj zastopani -- to veste. Nihče in nič vas ne sili, ako ni to vaša nečista vest, da čimprej končate to delo...

(Zaplenjene 3 vrste.)

Gospoda!

Najstrašnejša je stvar, največji je greh in največja politična pogreška je, svoj rodni narod postavljati pred gotova dejstva, to je voditi politiko po svoji gosposki volji brez naroda in proti narodu. Ako tega ne verujete -- dal Bog vsem to dočakati -- in to ne bo dolgo -- da boste videli, kako bo hrvaški narod v svoji...

(Konec zaplenjen.)

Kako je v Macedoniji?

O upravnem neredu v Macedoniji so vsi slovenski in hrvatski opozicijski listi že mnogo pisali. Tako tužne slike o razmerah v Macedoniji pa menda še nihče ni napisal kakor Srb dr. Ikonič, ki se je tam mudil ravno za časa volitev. Z ozirom na okolnost, da tudi pri nas v Sloveniji skoro ni fare, ki ne bi imela kakšnega fanta pri vojaki v Macedoniji, priobčujemo poročilo dr. Ikoniča o razmerah v Macedoniji v celoti.

Poročilo slove:

„Po krvavih dogodkih v Južni Srbiji je vlada dala po časopisih razširiti poročila, da vlada v Macedoniji popoln red in mir, varnost življenja in premoženja in da so se volitve vršile v najlepšem redu. Tako je dala poročati vlada. Vse to pa ni res. Kar je dala poročati vlada, je debela laž! Macedonija je kolonija, kjer je samovolja upravnih uradnikov in vojaških oblasti ubila vsako vero v postave. Predstavniki državne oblasti se ne brigajo za nič drugega kakor da polnijo svoje žepe. Za najmanjše uradno opravilo v občini, pri okrajnem glavarstvu ali pa pri okrožnem na-

čelstvu je treba mnogo plačati. Načelniku Štefanoviču v Prilepu n. pr. ni nič sveto: to je bandit, ki je pripravljeno na vse. Nič boljši niso njegovi uradni tovariši v Bitolju, Kruševcu in Kiševu. Vsak uradni posej izvrši le za plačilo v zlatih turških lirah. Skoro vse naredbe teh načelnikov so protipostavne. Za časa volitev se noben opozicijski kandidat ni smel javno pokazati. Žandari so razganjali čuvarje škrinjic, ali pa so jih zapirali in pretepali. Brzjavnih pritožb pošta enostavno ni oddajala dalje. Kdor se tem protipostavnostim in nasilju protivi, tega proglašajo za „bugaraša“. Nasilje je edina metoda, s katero se vzgajajo državljani v Macedoniji. Zato so bile tudi volilne škrinjice radikalcev v Macedoniji polne, koliko pa je bilo ljudi za časa volitev ubitih, tega nihče ne ve!“

Nekaj podobnega bi menda belgrajska gospoda napravila rada tudi v Sloveniji. Vprašanje pa je, če bo to šlo. Upamo, da se Slovenci ne bodo nikdar dali tako ponižati.

gi, jim pa drage volje priskočite na pomoč tudi z našimi denarnimi sredstvi. Zakaj pa francoski socialisti ne pošiljajo svojega denarja v socialistično blagajno v Berlin ali pa v London? Tako delajte tudi vi in boste videli, da bo prav!

Draginja. Sladkor je dosegel lepo ceno 104 krome za kilogram. Sorazmerno so skočile tudi cene ostalih življenskih potrebščin. Meso stane danes 80 kron, pravijo pa, da bo v kratkem po 100 kron. Državna uprava se pa prav nič ne gane, da bi narast blagovnih cen izravnala s primernim povišanjem dohodkov za svoje uslužbence. Država pravi: Naj gre kakor gre! In zato tudi gre kakor gre.

Slovenija kot samostojna država ne bi mogla živeti -- tako tarnajo naši korajžni centralisti. Enkrat pravijo, da zato ne, ker nimamo dovolj denarja za lastno gospodarstvo, drugi pravijo, da bi nas „požrli“ Lahi, jutri pa bodo našli še tretji in četrti vzrok. -- Čudno je pri vsem tem, kako da more živeti n. pr. Albanija, ki nima menda niti 1 milijon prebivalcev, pa le gre! Kar se pa Lahov tiče, bi nas bili že zdavnaj lahko „požrli“, če bi jim bilo tako kazalo, in nihče, prav nihče bi jih resno ne bil mogel ovirati pri njihovem pohodu v Slovenijo. Če nimajo centralisti boljših dokazov na razpolago, da utemelje potrebo centralizma, kakor je omenjeni, potem naj svoj boj za centralizem rajši danes kakor jutri ustavijo.

Prejeli smo sledeči dopis: „Tu Vam pošiljam knjižico, ki so jo izdali macedonski visokošolci na Dunaju. Dejstva, ki so v knjižici našeta, odgovarjajo resnici. Dolžnost je zlasti Slovencev in Hrvatov, da se bližje seznanimo z brati Macedonci, ki žele v smislu našega programa avtonomno Macedonijo s Solunom vred v federalistični Jugoslaviji. Vljudno Vas torej prosim, da knjižico prečitate in o vsebini poročate v „Avtonomistu“. Naj omenim, da imajo številni akademiki iz Macedonije naročenega „Avtonomista“. Nadalje želé, da bi ob volitvah postavili svoje kandidatne liste v Macedoniji ali Jugoslovanski klub ali pa Hrvatski blok. Oni jamčijo za uspeh. Sami se ne upajo v tem oziru ničesar storiti, ker bi jih kratkomalo zaprli.“ -- O vsebini dopisane nam knjižice bomo poročali v eni prihodnjih števil.

Tihotapstvo. Odkar smo začeli Slovenci belgrajskim gospodom pripovedovati prav neprijetne stvari, so nam začeli v Belgradu vračati z očitkom tihotapstva in korupcije. -- Posebno se odlikujeta v tem oziru lista „Balkan“ in „Tribuna“. Ta dva lista za Slovence sploh nimata nobene dobre besede več. Da si bomo pa na jasnem tudi glede teh očitkov, hočemo ugotoviti, kaj je na stvari. Začnimo s tihotapstvom. Tihotapstvo je razvito in vseh državnih mejah, kjer ovirajo uvoz in izvoz raznega blaga visoke carine. Zato tiho-

tapstvo ni nobena „slovenska specialiteta“, ampak se bavijo s tem dobičkanosnim poslom tudi naša brata Srbi prav izdatno, zlasti ob madžarski in grški meji. Kar se pa tiče korupcije, je pa stvar sledeča: Takoj po svetovni vojni so začeli prihajati v Belgrad in v Srbijo sploh številni Hrvatje in Slovenci. Prihajali so uradniki, obrtniki in delavci, ker so pričakovali dober zaslužek vsled obnovitvenih del. Naval tujih delavnih moči pa domačinom nikakor ni bil prijeten, kar je popolnoma umevno. Zato je bilo nadležne tujce treba nekoliko očrtniti pred ljudstvom. V ta namen je domačinom zelo prav prišla splošna draginja in obči nered. Začeli so govoriti: Le poglejte, kako je sedaj. Dokler tujcev (t. j. Hrvatov in Slovencev) ni bilo k nam, smo dobro in poceni živeli, odkar pa se je ta prečanska zalega priklatala k nam, je vse dražje. Dokler ni bilo tukaj hrvaških in slovenskih uradnikov, ni bilo nobene korupcije, danes pa ni mogoče več živeti. To je samo „avstrijska“ korupcija, ki so jo k nam zanesli!“ -- Tako so govorili ti ljudje ter so naprtili svoje lastne grehe srečno na -- tuja pleča. Kdor namreč razmere pozna, ve tudi, da v Srbiji še nikdar vedeli niso, kaj pomeni beseda „uprava“, dočim je bila avstrijska uprava kljub vsem napakam dunajskega centralizma znana kot ena najboljših na svetu in tudi najpoštenjših. Zato naj Belgrajčani le govore in pišejo o nas Slovincih kar hočejo. Bodo že utihnili, če ne prej pa takrat, ko bo belgrajsko upravo tudi srbski kmet ravno tako spoznal, kakor jo pozna danes slovenski.

Denar in zemlja. Z dežele nas mnogi ljudje vprašujejo kaj naj store: ali naj denar hranijo ali naj kupijo zemljo in podobno. Tem odvarjam: Naj kupijo če je cena primerna. Zemlja je vedno toliko vredna kot pa papirnati denar. Da bi se naš dinar nenadno dvignil ni nobenega opravičenega upanja. Dovolj bi bilo, če bi se stabiliziral. S tem bi bili lahko vsi zadovoljni.

Listnica upravnitva: Zdravko Klančec, naznanite svoj naslov, F. d. l., Prežganje, neprodane izvode sprejememo nazaj. M. V. Zreče, Din 12.50. J. k. zavod, Murska Sobota, naročnina za leto 1922 Din 37.50, za leto 1923 Din 50.-- I. D., Dolc, p. Borovnica, do srede marca. -- D. L., Bistra, p. Borovnica, do aprila.

Čevlji z znamko „Peko“ domačih tovarov Peter Kozina & Ko. so priznано najboljši in najcenejši. -- Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Bregštev. 20, na drobno Aleksandrova ce-

TRBOVELJSKI PREMOC IN DRVA

ima stalno v zalogi vsako množino. Družba Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8. Telefon 220.

Dnevne vesti.

Ni premoga. Na tehniški srednji šoli v Ljubljani so ta teden morali ustaviti pouk za več dni, ker šola nima več „kredita“ za premog, v mrzlih sobah pa učenci ne morejo sedeti. Tehniška srednja šola je edini zavod te vrste v celi državi in za tak zavod ni „kredita“ za premog, za volilne mahinacije je pa bilo „kredita“ dovolj.

Naš članek o „amputaciji“. ki smo ga bili priobčili v zadnji številki našega lista, je skoro dobesedno objavil tudi zagrebški „Obzor“. Zopet dokaz, da naš list ni med najslabšimi. Podpirajte torej „Avtonomista“ z naročnino, z oglasi in dopisi, da bo še boljši.

Zvezo z zunanji sovražniki naše države so začeli očitati gotovi belgrajski krogi vsem avtonomistom in federalistom. V prvi vrsti seveda Radiču in njegovim političnim zaveznikom. Da je ta očitke iz trte izviti, je jasno. Ako ima vlada proti eni ali drugi politični osebi res kakšne dokaze za „veleizdajo“ v svojih rokah, potem je njena dolžnost, da postopa takoj po zakonu in krivce izroči pristojni sodnijski oblasti. -- Ako pa ničesar ne ve, naj molči in naj nikogar ne dolži po krivici. Take metode političnega boja pri nas niso v navadi in tudi ne bodo, ker nam je prav dobro znano, da je pač v Belgradu bilo nekdanj mogoče človeka politično ubiti z očitkom, da je „špijon“, pri nas pa veljajo taki očitki še le tedaj, če se jih dokaže pred sodiščem.

Skrb za vseučilišče. Kako vneto skrbi centralna vlada v Belgradu za slovensko vseučilišče v Ljubljani, je razvidno iz dejstva, da takozvani „honorarni nastavniki“ že pol leta niso dobili niti vinarja plače! -- Če kakšna dekla ne dobi svojega plačila ob dogovorjenem roku, gre tožiti in gospodar je obsojen, država pa nastavlja ljudi za delo, plačila pa ne nakaže. To je red, ki naši državi jamči največji ugled v svetu...

Ali je Slovenija aktivna ali pasivna dežela? Beograjskim „podrepašem“ v Sloveniji ni nič kaj prav če kdo trdi, da je Slovenija „aktiv-

na“ dežela, torej dežela, ki sama plača toliko in toliko davka, da se z njim lahko krijejo vsi upravni stroški za to deželo in da mogoče še nekaj ostane. Slovenski centralisti bi javnosti radi natvezili, da Slovenija plača mnogo manj kakor pa potrebuje in da primanjkljaj daje centralna vlada. Tako pa trdijo zato, ker bi s to trditvijo radi dokazali, da nas bo tisti hip vzel vrag, kakor hitro bi postala Slovenija v upravnem oziru samostojna. Ta trditev seveda ni resnična, kajti vsako dete pri nas ve, da Slovenija plača toliko davka, da pokrije ne le svoje upravne stroške, ampak tudi na Slovenijo odpadajoči del stroškov za vojaštvo itd. Pravi vzrok omenjene trditve pa je strah slovenskih centralistov, da ne bi mogli več vladati nad proticentralističnimi Slovenci, ako bi jim šla belgrajska pomoč po vodi.

„Niti federacija, niti amputacija, ampak demokratizacija!“ tako kliče socialistično glasilo „Radničke Novine“ v Belgradu in pravijo dalje: „Zahteve za posebnimi plemenskimi avtonomijami in za federalistično ureditvijo države izhajajo iz ozkega plemenskega in fevdalnega pojmovanja, katerega se buržuazija tamonjih krajev še ne more osvoboditi... Mi socialisti smo nasprotniki tako federalistično - avtonomistične ureditve naše države -- kakor tudi amputacije našega narodnega telesa.“ -- Mi to stališče belgrajskih socialistov dobro razumemo. Tudi tem gospodom gre za centralizacijo v prvi vrsti zaradi denarja, ker oni ne marajo, da bi denar slovenskih delavcev ostal v Ljubljani in bi ga imeli v rokah slovenski delavci, in ravno tako ne marajo, da bi denar hrvaških delavcev ostal v Zagrebu, kjer bi gospodovali z njim Hrvatje. Mi pa pravimo slovenskim delavcem: Organizirajte se, kolikor in na kateri podlagi se hočete, ali boljše- viško ali pa katoliško, samo denarja svojih organizacij ne dajte iz rok, ker ste sami že toliko pametni, da boste znali s svojim denarjem sami gospodariti. Kadar bodo pa vaši tovariši v Belgradu v sili in v zadre-

Gospodarstvo.

Naša in češka krona.

Naši centralistični „državotvorci“ se prav radi sklicujejo na Čehe. Seveda poberejo tam najrajši najbolj zanič reči in jih molé nam pod nos, češ, glejte: to so vzori, po katerih se ravnajte!

Čehi pa gradé svojo državo vse drugače, kot pa se gradi naša. Predvsem imajo tam red tako v državni upravi, kakor tudi v gospodarstvu. Češka je močna industrijska država, zato vsako gospodarsko in valutno krizo še čisto drugače občuti, nego mi, ki smo pretežno agrarna ali poljedelska država. Pa so kljub temu vse krize zadnjih let dobro prestali in vse tako lepo uredili, da imajo med zunanjim svetom velik ugled in kredit, kar mi nimamo. Zato plačujemo mi za 1 češko krono povprečno po 3 dinarje. V tej razliki denarne vrednosti ene in druge države se nam kaže tudi razlika razmer v češki državi in pri nas.

Pri nas je državno gospodarstvo vedno slabejše, na Češkem pa je vedno boljše.

Pri nas država svoje državljane neznansko odira, pri tem pa po celém svetu „pumpa“ ter dela enkrat dolgove v Ameriki, drugič pa v Franciji, pa so vkljub temu državne blagajne neoprestano prazne. Skoro ves denar -- v kolikor ne izgine v privatne žepe -- gre za soldate. Za ljudstvo pa se ne stori ničesar. Gospodarsko zlasti v Sloveniji silno naglo propadamo. **Mi gremo velikim krahom v trgovini in industriji nasproti!** Že danes je na tisoče pridnih in izvežbanih rok brez posla in kruha. **Do konca tega leta bo naš položaj obupen.** Naša država se za te reči prav nič ne briga. Niti z mezincem ne gane, da bi se zvišala produkcija, da bi se poljedelstvu, obrti in industriji pomoglo, da bi se vse te

gospodarske panoge dvignile, da bi se vsled tega zmanjšala potreba uvoza iz tujih držav, da bi ljudje našli doma delo in jelo.

Na Češkem je danes velika industrijska kriza. Država se trudi, da industriji omaga zopet na noge na vse kripnje; pri tem pa ne pozablja na brezposelne delavce ki so radi tega prišli ob kruh. Zato stoji tudi v češkem državnem proračunu tudi postavka za podporo brezposelnih delavcev. Dne 7. aprila t. l. pa je ministrski svet v Pragi dovolil še izrednega kredita v ta namen v iznosu 220 milijonov čeških kron. Seveda so češki delavci bolj modri kot naši. Naše delavstvo je v državi lehkomišelnostjo pripravilo svojo politično moč ter je pod geslom frazaste komunizma razbilo celo vse svoje, s težkim in dolgoletnim trudom zgrajene močne strokovne in gospodarske organizacije. Če se delavstvo pri nas danes pritožuje nad svojim mizernim gospodarskim položajem in nad politično reakcijo, naj tudi pomisli, kako je svoj politični kapital lehkomišelnostjo in brezupno — pripravilo.

Češka vlada se sedaj bavi tudi z novim zakonom socialnega zavarovanja, ki se raztegne tudi na kmetiške ljudi, kakor je to svoje dni hotel izvesti v Avstriji dr. Krek, ki pa tedaj ni uspel.

Se to pomlad bo češki parlament sklenil tudi zakon o poljedelskih zadrugah in kmečkih zbornicah. Čehi niso ob prevratu vse, kar so imele bivše avstrijske kronovine, zavrgli in likvidirali, temveč so vse, kar je bilo pametnega in koristnega obdržali ter grade na tem temelju dalje. Bivši deželni kulturni svet se spremeni po tem zakonu v poljedelsko ali kmečko zbornico, ki bo vodila vsa dela, ki so v korist poljedelstvu, živinoreji itd. Za vsak politični okraj se ustanovi poljedelska zadruga, pri kateri bo moral biti član vsak kmet. Ta zadruga bo imela širok delokrog v socialnih, kulturnih in gospodarskih skrbih za kmeta. Te zadruge bodo poleg drugega tudi nosilke starostnega, bolniškega in nezgodnega socialnega zavarovanja za kmetiške ljudi, ki so teh humanitarnih naprav prav tako zelo potrebni, kakor obrtniško delavstvo.

Na čelu teh poljedelskih zadrug bo stala kmečka zbornica, ki bo javna avtonomna korporacija, in bo vodila vse javne zadeve, ki se tičejo poljedelskih reči, poljedelskega gospodarstva in vzajemne pomoči med kmečkimi ljudmi. Če Čehi ta velikopotezni načrt tudi pametno izvedejo, bodo svojo poljedelsko produkcijo silno povzdignili ter tako povišali blagostanje med kmetiškim prebivalstvom.

Lahko bi navedli še mnogo takihle vzorov iz Češkega, pa bi postali preobširni. Kaj pa pri nas delamo? Sramoto za sramoto, ne briga se pa nihče za splošno korist. Pri nas se ljudje samo zato tepo, kdo bo minister postal in koliko se bo „zaradilo“ pri tej ali oni politični kupčiji. Belgrad mora dati svojo absolutno gospodarsko in politično moč iz rok, preje ne bo reda in miru. Na Češkem to tudi vedo in merodajni činitelji priznavajo, da nas edino federalizem more privedi iz te blatne mlakuže.

Belgrad še predvojne Srbije ni mogel in znal dvigniti na višjo stopnjo, tem manj more to storiti danes v večji in gospodarsko razvitejši državi. Le poglejte industrijsko karto Jugoslavije, pa si boste takoj na jasnem, katere dežele so močne, razvite in toraj aktivne, katere pa ne.

Pri nas imamo lepe in bogate ter rodovitne dežele in — lakoto v njih. Ljudje bi najraje trumoma romali v daljno Ameriko s trebuhom za kruhom, če bi smeli. In vendar je to dežela, kjer bi bilo vsaj kruha dosti za vse. Čehi se ne morejo načuditi naši nesposobnosti in ni čudno, če je zadnjič enkrat rekel nek češki finančnik sledeče: „Vaš Aleksander bi najbolje storil, če bi dal državo za 50 let v štant tujim ljudem. Ti bi iz nje nekaj napravili in bi se še zraven sami odebili. Vi sami pa ne boste napravili ničesar!“

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Danes ljudje splošno tožijo o silni draginji obleke. Še tako priprosta „čajgasta“ obleka stane danes že več tisočev kron. Zato je znesek, ki ga porabi srednjevelika kmečka družina letno za obleke, tudi za trdne kmete občutno breme.

Včasih so naši kmetje za obleko izdali mnogo manj kakor sedaj. To pa zato, ker so doma pridelovali lan in konopljo. Iz lanenega oziroma konopnena prediva so doma pripravili lepo platno, iz katerega so naredili rjuhe, srajce in žensko in moško obleko zlasti za delavnik. Za praznike je zadostovala ena obleka, katero so skrbno hranili, da je vzdržala po mnogo let.

Pridelovanje lanu in konoplje je v naših krajih ponehalo, ko so začele velike tovarne izdelovati bombažasto blago po tako nizki ceni, da so ljudje raje kupovali manj vredno bombaževino kakor da bi bili še nadalje pridelovali doma trpežni lan. Zato danes pridelujejo lan in konoplje le še v malo krajih.

To pa je v današnjih dragih časih velika škoda. Lan in konoplja sta danes dve rastlini, ki dasta silen dohodek. Prvič dobimo od teh dveh rastlin oljnato seme, drugič pa vlakna za predivo. Drago je pa oboje, zato ne moremo naših kmetov dovolj opozoriti na važnost teh dveh rastlin.

Za lan je treba globoko zorano, nekoliko vlažno zemljo. Najboljše je deteljšče ali pa krompirjevišče. — Njiva mora biti čista od plevela. Razori naj ne bodo preglbokoki, da se vlaga preveč ne odceja. Poseje se ga približno 1 mernik na 1 oral. Navadno rabijo za posetev več let staro seme. Važno je vedeti pri določitvi semena, kaj hočemo od lanu: ali seme ali vlakno.

Lan in konoplja.

Ko lan doraste približno za petdenj visoko, ga je treba opletati. Plet je treba lan tudi večkrat, če je plevela na njivi preveč. Ko pa doraste, ga je treba varovati, da ne poleže. To preprečijo ponekod s tem, da zapličijo med lan močne veje, na katere se previsok lan lahko naslanja.

Konoplja potrebuje tudi globoko zorano zemljo. Konopne sejle navadno sredi maja in sicer precej gosto. Konoplja je jako trpežna in močna rastlina, ki ne poleže. Zato s konopljo ni posebnega dela in vsled tega jo ponekod rajši sejajo kakor lan. Konopneno predivo je močnejše kakor laneno, ni pa tako fino.

Dobro bo torej za marsikako kmečko hišo, če se oprime zopet starih šeg in navad in pridelava po možnosti vse to doma, za kar je sicer treba šteti velik denar. Predno bo bombaževina in sukno zopet tako po ceni kakor je bilo nekdanj, bo še mnogo vode poteklo v morje, tako dolgo pa ljudje ne čakajo radi. Kakor novsod velja tudi tukaj rek: **Pomagaj si sam in delaj!**

Vrednost denarja. 1 dolar velja 389 kron, 1 lira 19 kron, 20 kron v zlatu pa 1400 kron v papirju. 100 K velja v Curihu 1.37 švicarskih frankov.

Žitne cene v Novem Sadu. Pšenica 1810 kron, ječmen 1260 kron, oves 1160 kron, koruza 1000 kron, moka št. 0 pa 2640 kron.

Žitne cene v Zagrebu. Pšenica 1820 kron, koruza 1120 kron, ječmen 880 kron, rž 1800 kron, oves 1200 in moka št. 0 pa 2800 kron.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV. Odgovorni urednik Jože Petrič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Alojzij Lenček stavbeni in galanterijski klepar

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29.

Se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. — Cene zmerne. — Delo solidno.

Vaše blagorodje!

Kdor hoče imeti dobro slikarsko delo s pristnim blagom naj se obrne na:

Fr. P. Stare

slikarski mojster v Ljubljani
Florjanska ulica št. 16.

Kdor hoče zidati

novi hišo, hlev, gospodarsko poslopje, ledenico, pekarno, mlin, žago, jezove, ter izvršiti druga stavbena dela naj se obrne na podpisano podjetje, katero mu izda stavbene načrte po najnovejših vzorcih, tako da si mnogo prihrani na stavbenih stroških. Načrti se izdelajo po kulantno nizkih cenah.

KOROŠEC DRAGOTIN,

stavbeni podjetnik Rečica na Paki.

Berite

ravnokar izišlo brošuro „**Jugoslovenci, Slovani in Jugoslovani**“, ki je najboljši politično-kulturni spis, kar jih je bilo napisanih po vojni. Naroča se pri upravi našega lista. Cena Din 5—, s poštnino 25 para več.

Vežanega „Avtonomista“

iz leta 1922 se proda. Cena Din 90—. Dobi se v upravi. „**Novi zapiske**“ letnik 1922. Nevezane se dobi istotam. Cena Din 25—.

Kupim

vsako množino jamskega lesa za rudnike. Ponudbe z navedbo cene franko vagon naloženo na vseh štajerskih postajah. **KOROŠEC DRAGOTIN,** lesni trgovec, Rečica na Paki.

Popolnoma varno naložite svoj denar v **VZAJEMNI POSOJILNICI V LJUBLJANI**

F. Z. Z. O. Z.

sedaj poleg nunske cerkve po leti 1. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po 6% brez odbitka rentnega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se obrestujejo po 5 1/2%.

Hranilne vloge vezane na dobo pol leta po 6 1/2%.

Večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru.

Teodor Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštne pristojbine. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Čevlje

najboljše in najbolj poceni dobite pri

JANKO KOS, čevljar

Rožna dolina pri Ljubljani.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani
Miklošičeva cesta št. 6 (tik za franč. cerkvijo)

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. januarja 1923 po

5%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem decembra 1921 nad **110 milijonov kron hranilnih vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih zakladov.** — Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici), na hipoteke in v tekočem računu.